

[Uz Sākumlapu](#) > ... > [Tiesāšanās Procedūras](#) > [Civillietas](#) > [Pierādījumu Iegūšana](#) > [Germany](#)

Pierādījumu iegūšana

Saturu nodrošina

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Principā civiltiesvedībā katrai pusei ir pienākums pierādīt faktus, kas saistīti ar tiesību normas nosacījumiem un liecina tai par labu. Tādēļ pierādīšanas pienākuma sadalījums bieži ir balstīts uz tādām materiālo civiltiesību normām kā Civilkodekss (*Bürgerliches Gesetzbuch, BGB*); šajos noteikumos ir ietverti prasības pamati, papildu noteikumi, tiesību aizstāvība un citi iebildumi. Faktus, kas atbilst pieteikumu pamatojošās tiesību normas pazīmēm (piemēram, Civilkodeksa 433. pants par pārdošanas līguma noslēgšanu), parasti iesniedz (pierādījumu uzrādīšanas princips) tā puse, kas uz šā pamata ceļ prasību (piemēram, par pirkuma cenas samaksu), un, ja atbildētājs tos apstrīd, prasības cēlējai pusei tie ir arī jāpierāda. Turpretī pretējai pusei ir jāapliecina un jāpierāda, ka tai ir tiesības iesniegt pretprasību vai iebildumus (piemēram, par izpildi). Ja aizvien pastāv šaubas par būtiskiem faktiem arī pēc tam, kad ir ņemti vērā visi tiesā pieņemtie pierādījumi, ir jāpieņem lēmums par to, kurai pusei ir bijis pierādīšanas pienākums. Puse, kurai saskaņā ar noteikumiem par pierādīšanas pienākumu ir jāiesniedz pierādījumi par konkrēto faktu, zaudē lietā, ja tā neizpilda šo pienākumu.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Vācijas tiesību aktos ir paredzētas dažādas pierādīšanas pienākuma mazināšanas formas, ieskaitot pierādīšanas pienākuma nodošanu. Konkrētāk,

1. Pierādīšanas pienākuma pārvešana

Civiltiesvedībā runā par pierādīšanas pienākuma pārvešanu, ja tiek apgriezts otrādi likumā noteiktais pamatnoteikums, ka katrai pusei jāpierāda fakti, kas liecina tai par labu. Pierādīšanas pienākuma pārvešanas rezultātā pretējai pusei ir jāatspēko fakts, kas liecina par labu pretējai pusei. Piemēram, Civilkodeksa 477. pantā ir klauzulas par pierādīšanas pienākuma pārvešanu tiesībās saistībā ar pirkumu. Civilkodeksa 477. panta 1. punkta pirmajā teikumā noteikts: "Ja viena gada laikā pēc riska nodošanas atklājas, ka preces stāvoklis ir pretrunā Civilkodeksa 434. vai 475.b panta prasībām, pieņem, ka riska iestāšanās brīdī precei jau bija nepilnības, ja vien šis pieņēmums nav nesavienojams ar preču vai to nepilnīgā stāvokļa specifiku. [...]” Šajā gadījumā nevis pircējam ir jāpierāda, ka nepilnība pastāvēja jau preču nodošanas brīdī, bet pārdevējam ir jāpierāda, ka nepilnības attiecīgajā brīdī nebija.

2. Pierādīšanas pienākuma mīkstināšana

a. Saskaņā ar tiesību normās paredzēto pieņēmumu (*gesetzliche Vermutung*) konkrētos apstākļos (prezumpcijas pamats) pieņem, ka pastāv papildu apstākļi un ka tie ir jāuzskata par pamatu tiesiskajam novērtējumam. Tiesību normās paredzēti pieņēmumi mazina pierādīšanas pienākumu tai pusei, kurai ir jāvērsas tiesā un jāpierāda tikai fakti, kas pamato šos pieņēmumus. Pierādījumi par pretējo ir pieņemami saskaņā ar Civilprocesa kodeksa (*Zivilprozessordnung, ZPO*) 292. pantu. Tiesību normās paredzēti pieņēmumi var būt saistīti ar faktiem,

piemēram, pieņēmums par to, ka ķīlas apliecinājums ir nodots kreditoram, ja šis apliecinājums atrodas pie kreditora (Civilkodeksa 1117. panta 3. punkts). Tie var būt saistīti arī ar tiesībām, piemēram, pieņēmums par to, ka personai, kura ir saņēmusi mantošanas apliecību, ir mantnieka statuss (Civilkodeksa 2365. pants).

b. Faktisks pieņēmums (*tatsächliche Vermutung*) pastāv, ja tiesa, ņemot vērā savu vai ekspertu pieredzi, no pierādītajiem faktiem var izsecināt nepierādītus faktus (**netieši pierādījumi**). Piemēram, no netiešā pierādījuma, ka temperatūra konkrētā laikā bija virs nulles grādiem, ņemot vērā vispārējo pieredzi, var secināt, ka konkrēta persona tajā laikā nevarēja paslīdēt uz ledus. Pretējā puse var apstrīdēt attiecīgo pieņēmumu, pamatojoties uz faktiem, kas liek apšaubīt to, vai šāds notikums patiešām ir parasts atgadījums, kas notiktu parastā notikumu gaitā.

3. Judikatūrā pierādīšanas pienākums aizvien biežāk ir atkarīgs no taisnīguma un interešu līdzsvara konkrētās riska jomās. Svarīgākie piemēri ir šādi:

- produktatbildība (atbilstīgi Civilkodeksa 823. panta 1. punktam).

Tas, ka produktam ir kāds defekts, ka ir pārkāptas tiesības un ka pastāv cēloņsakarība starp defektu un tiesību pārkāpumu, ir jāpierāda cietušajai pusei. Turpretī ražotājam ir pienākums pierādīt, ka tas ir izpildījis savus pienākumus attiecībā uz organizāciju, norādījumiem, pēcpārdošanas uzraudzību un apdraudējumu novēršanu un tāpēc nav vainojams;

- pienākums informēt vai konsultēt.

Ja nav izpildīti īpaši līgumiski vai nelīgumiski pienākumi sniegt informāciju vai ieteikumus, vainīgajai pusei ir jāpierāda, ka kaitējums būtu nodarīts arī tad, ja minētās darbības būtu veiktas. Tiek pieņemts, ka puse, kurai nodarīts kaitējums, ir rikojusies saskaņā ar sniegto informāciju.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Civilprocesa kodeksa 286. pantā ir paredzēts brīvas pierādījumu novērtēšanas (*Freiheit der Beweiswürdigung*) civilprocesuālais pamatprincips. Saskaņā ar šo principu tiesai jāizdara savi secinājumi par to, vai apgalvotais fakts ir patiess vai nepatiess, ņemot vērā visu tiesvedības kontekstu un secinājumus, ko tā izdara par iesniegtajiem pierādījumiem.

Faktu nevar pierādīt, atsaucoties uz lielu vai dominējošu varbūtību. No otras puses, nav nepieciešams pilnībā izslēgt jebkādas iespējamās šaubas. Praksē jāizmanto tāda ticamības pakāpe, kas ir pietiekama, lai novērstu šaubas, neizslēdzot tās pilnībā.

Lietās, kurās prima facie pierādījumi tiek uzskatīti par pietiekamiem, tiek piemērots izņēmums attiecībā uz pierādīšanas pakāpi (piemēram, pagaidu neregulējuma gadījumā). Apgalvojums ir prima facie pareizs, ja pastāv ļoti augsta varbūtība, ka tas ir pareizs. Lai pierādītu prima facie pareizību, pusēm nav jāievēro stingri pierādīšanas noteikumi (liecinieki, dokumenti, tiesas pārbaude, eksperta atzinums vai pušu liecības). Piemēram, ir pieņemama arī ar zvērestu apliecināta liecība (Civilprocesa kodeksa 294. pants).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar principu, ko piemēro civiltiesvedībā, pusēm pašām ir jāizvirza prasības priekšmets un jāiesniedz attiecīgie pierādījumi. Tiesa pēc savas ierosmes nevar identificēt prasības priekšmetu, uz kura pamata pieņemt nolēmumu. Lielākais, to tiesa var darīt, ir sniegt informāciju un ieteikumus saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 139. pantu.

Dažos gadījumos tiesa izņēmuma kārtā var pēc savas ierosmes iegūt pierādījumus, kas ir pretrunā pušu izklāsta principam. Tomēr tai šādi pierādījumi jāiegūst, ņemot vērā pienācīgi pamatotu pušu izklāstu ar īpašiem pušu apsvērumiem, un tā nevar pati censties izmeklēt faktus.

Tādējādi tiesa pēc savas ierosmes var uzdot veikt pārbaudes un lūgt eksperta atzinumus (Civilprocesa kodeksa 144. pants), pieprasīt iesniegt dokumentus (142. pants) un veikt kādas puses papildu iztaujāšanu (448. pants). Puse var ierosināt sniegt tiesai liecību (448. pants). Tomēr sākotnēji ir jāpastāv zināmai iespējamībai, ka faktu var pierādīt.

Bezstrīdus tiesvedībā (piemēram, aizbildnības un mantošanas lietās) un ģimenes lietās (piemēram, bērnu aizbildnības un vecāku varas lietās), kas nav strīdi (t. i., ko nereglamentē Civilprocesa kodeksa noteikumi par pierādījumiem), piemēro *ex officio* izmeklēšanas principu (26. pants Likumā par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedību (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, FamFG*)). Tas nozīmē, ka tiesa pēc savas ierosmes konstatē faktus, kuriem ir nozīme lēmuma pieņemšanā, un pēc saviem ieskatiem piemērotā formā pieņem nepieciešamos pierādījumus. Šajā ziņā tiesai nav saistoši pušu iesniegtie apsvērumi. Laulības lietās (piemēram, tiesvedībā laulības šķiršanas lietās) un strīdus tiesvedībā ģimenes lietās (piemēram, noteiktās uzturlīdzekļu lietās) piemēro atšķirīgus noteikumus (Likuma 113. pants).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Formālie pierādījumi

Ja puses apstrīd faktus, saskaņā ar Civilprocesa kodeksu ir jāievēro formālo pierādījumu procedūra, kas ļauj iegūt pierādījumus, izmantojot šādus pierādījumus: ekspertu liecības, vizuāla pārbaude tiesā, dokumenti, liecinieku liecības un pušu nopratināšana (sk. tālāk). Kad puse ir iesniegusi pierādījumus, tiesa uzdod iegūt pierādījumus par faktiem, kas ir jāpierāda. Parasti tas notiek, neievērojot īpašas formalitātes, tiesas sēdē vai izdodot rīkojumu par pierādījumu sniegšanu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 358. pantu. Saskaņā ar Kodeksa 359. pantu rīkojumā par pierādījumu sniegšanu ir jānorāda apstrīdētie fakti, par kuriem jāiegūst pierādījumi, jāprecizē iegūstamie pierādījumi, norādot to liecinieku un ekspertu vārdus, kuri tiesā sniegs liecību, vai pusi, kas tiesā liecinās, kā arī jānorāda puse, kas šos pierādījumus izmantos.

Pierādījumi tiek iegūti saskaņā ar attiecīgajiem noteikumiem (Civilprocesa kodeksa 355.–484. pants). Jo īpaši jāievēro principi, ka pierādījumi ir jāiegūst tieši (355. pants) un ka puses var piedalīties šajā procesā (357. pants).

Pirmais no minētajiem principiem paredz, ka pierādījumi jāiesniedz pirms tiesas sēdes, jo tiesai tie ir jāizvērtē. Izņēmumus piemēro tikai tad, ja saskaņā ar tiesību normām atbildību par pierādījumu iegūšanu var nodot vienam no tiesas procesa dalībniekiem (Civilprocesa kodeksa 361. pants) vai citai tiesai (362. pants). Saskaņā ar principu, kas paredz, ka puses var piedalīties procesā, pusēm ir tiesības piedalīties liecinieka iztaujāšanā, kā arī ir tiesības uzdot lieciniekam jautājumus (397. pants).

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 285. pantu par pierādījumu rezultātiem notiek debātes mutvārdu procesā. Saskaņā ar Kodeksa 286. pantu tiesai ir jākonstatē fakti, ņemot vērā visu tiesvedības saturu, tostarp iegūtos pierādījumus. To darot, tā brīvi novērtē pierādījumus.

Šādā veidā pierādījumi tiek brīvi izvērtēti.

Neformāla pierādījumu iegūšana Atšķirībā no formāliem pierādījumiem neformālajā pierādījumu iegūšanā faktus var noskaidrot, izmantojot jebkurus pierādījumu gūšanas veidus, kurus tiesa uzskata par nepieciešamiem, un šo procesu pārsvarā var veikt, neievērojot formālas prasības. Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 284. pantu neformāla pierādījumu iegūšana civilprocesā ir pieļaujama tikai tad, ja puses tam ir piekritušas.

Ja tiesvedībā, uz kuru attiecas Likums par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedībā, tiesību aktos formāla pierādījumu iegūšana nav prasīta, tiesa var formāli vai neformāli iegūt pierādījumus, lai pārliecinātos par faktiem (Likuma 29. un 30. pants). Puses var nodot iespējamus pierādījumus tiesai, tomēr tikai tiesa pati pēc saviem ieskatiem lemj par pierādījumu iegūšanas nepieciešamību un apmēru, kā arī par pierādījumu iegūšanas veidu.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Pieteikumu par pierādījumu iegūšanu var noraidīt procesuālu iemeslu dēļ vai saskaņā ar noteikumiem par pierādījumiem, ja:

- fakti nav jāpamato ar pierādījumiem, t. i., fakti jau ir pierādīti, tie ir acīmredzami vai neapstrīdami,
- fakti nav būtiski, t. i., tie neietekmē nolēmumu lietā,
- pierādījumi nav piemēroti apgalvotā fakta pierādīšanai (šādi gadījumi ir reti, jo pierādījumus nevar pārbaudīt pirms to iegūšanas),
- pierādījumus nevar iegūt,
- pierādījumi nav pieļaujami, piemēram, ja tie iegūti nepamatotu apgalvojumu rezultātā, ļaunprātīgi izmantojot procesu, vai ja lieciniekam bija jāievēro konfidencialitāte (izņemot, ja liecinieks no šāda pienākuma bija atbrīvots),
- pierādījumu iegūšana notiek pēc tiesas ieskatiem, piemēram, novērtējot zaudējumus saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 287. pantu,
- fakts ir galīgi konstatēts citā procesā un ir saistošs abām pusēm,
- pieteikums nav iesniegts noteiktajā termiņā (Civilprocesa kodeksa 296. panta 1. punkts),
- pierādījumu iegūšanu uz nenoteiktu laiku kavē kāds ierobežojums, paredzētais laiks ir pagājis un turpmākā tiesvedība citādi tiktu aizkavēta (Civilprocesa kodeksa 356. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pieci formālās pierādījumu iegūšanas veidi ir šādi.

- Tiesas veikta vizuāla pārbaude (Civilprocesa kodeksa 371.–372.a pants)

Tā ir tieša, fiziska pierādījumu pārbaude, ko veic tiesnesis. Pretēji lietotajam nedaudz maldinošajam terminam “*Augenschein*” (kas tulkojumā nozīmē “vizuāla pārbaude”), šī pārbaude var ietvert arī pārbaudi, izmantojot maņas, pieskaroties, apstot, klausoties un nogaršojot. Tādējādi tiek ietvertas arī skaņas un video ierakstu, kā arī datu nesēju pārbaudes.

- Liecinieka liecība (Civilprocesa kodeksa 373.–401. pants)

Liecinieki var liecināt par pagātnes notikumiem, kurus tie ir redzējuši. Par liecinieku var būt tikai persona, kas nav strīda puse.

Ja lieciniekam ir vajadzīgas īpašas zināšanas, lai izprastu faktus, liecinieku sauc par liecinieku-ekspertu (*sachverständiger Zeuge*; Civilprocesa kodeksa 414. pants). Kā piemēru var minēt neatliekamās medicīniskās palīdzības ārstu, kas liecina par negadījumā gūtiem savainojumiem.

- Eksperta liecība (Civilprocesa kodeksa 402.–414. pants)

Eksperts (*Sachverständiger*) sniedz tiesnesim īpašu informāciju, kas tam vajadzīga faktu novērtēšanai. Eksperti paši nevar konstatēt faktus. Viņiem jāsniedz novērtējums, pamatojoties tikai uz viņiem norādītajiem faktiem (*Anschlussstatsachen*).

Ekspertam var lūgt izdarīt savus secinājumus tikai tad, ja faktu konstatēšanai ir vajadzīgas īpašas eksperta zināšanas. Kā piemēru var minēt ārsta slēdzienu.

Privāta eksperta atzinumu, ko pasūtījusi kāda no pusēm, var pieņemt kā pierādījumu tikai izņēmuma gadījumos un tikai tad, ja tam piekrīt abas puses.

- Dokumentāri pierādījumi (Civilprocesa kodeksa 415.–444. pants)

Dokumenti Civilprocesa kodeksa nozīmē ir rakstiskas deklarācijas, ar kurām var sniegt pierādījumus par apstrīdētu puses sniegto informāciju. No pierādījumu vērtības viedokļa tiesību aktos tiek nošķirti publiski dokumenti (Kodeksa 415., 417. un 418. pants) un privāti dokumenti (416. pants).

- Pušu nopratināšana (Civilprocesa kodeksa 445.–455. pants)

Pušu liecība ir pierādījuma veids, kas pakārtots citiem pierādījumu veidiem, un tas ir pieņemams tikai saistībā ar galveno pierādījumu izklāstīšanu (Civilprocesa kodeksa 445. panta 2. punkts). Puse, kurai ir pienākums sniegt pierādījumus, faktiski var iesniegt tikai lūgumrakstu par pretējās puses nopratināšanu (445. panta pirmais teikums). Bez tam puses var nopratināt tikai tad, ja tam piekrīt otra puse vai tiesa.

No otras puses, neformālā pierādījumu iegūšanā tiesa vajadzīgos pierādījumus var iegūt piemērotā veidā. Lai

iegūtu pierādījumus, nav vajadzīgs lēmums par pierādījumiem, ne arī pierādījumu uzklaušanās datums. Papildus formālajiem pierādījumiem (sk. iepriekš) pierādījumi var būt, piemēram, oficiālas informācijas un ziņojumu iegūšana no iestādēm, neformāla izvaicāšana pa tālruni vai rakstveidā, skaņas un video ierakstu izmantošana un datu ierakstīšana. Lai pārliecinātos par faktiem, tiesa var izmantot jebkuru iespējamu zināšanu iegūšanas līdzekli. Tiesas spēja rīkoties ir ierobežota tikai situācijās, kurās saskaņā ar zinātnes atziņām un loģikas principiem ir skaidrs, ka netiks gūtas citas atziņas, vai situācijās, kad noteikti pierādījumi ir jāizslēdz. Lietās, uz kurām attiecas Likums par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedībā, pierādījumu iegūšanas rezultāti ir jāiekļauj reģistrā (Likuma 29. panta 3. punkts).

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Visiem pierādījumiem ir vienāds statuss, jo pastāv princips, ka tiesa pierādījumus var novērtēt brīvi. Pierādījumiem nav atšķirīgas vērtības. Atšķiras tikai pierādījumu iegūšanas veidi.

Liecinieki

Katrs liecinieks tiek uzklauts atsevišķi, un tas nevar notikt tā liecinieka klātbūtnē, kurš tiks uzklauts pēc tam (Civilprocesa kodeksa 394. panta 1. punkts). Lieciniekus, kuru liecības ir pretrunā viena otrai, var uzklaut kopā (394. panta 2. punkts).

Pirms liecinieku uzklaušanās viņi tiek brīdināti, ka jāsaka tikai taisnība un ka vēlāk viņiem teiktais, iespējams, būs jāapzvēr (395. panta 1. punkts). Lieciniekiem vispirms lūdz sniegt informāciju par sevi (395. panta 2. punkts). Pēc tam viņi tiek iztaujāti saistībā ar lietas priekšmetu (396. pants). Tiesa cenšas nodrošināt, lai liecinieka teiktais saglabātu saistību ar jautājumu, par kuru liecinieks liecina. Tiesa var uzdot lieciniekam papildu jautājumus, lai precizētu sniegtās atbildes un nodrošinātu, ka ir sniegta pilnīga liecība.

Pusēm ir tiesības piedalīties liecinieku iztaujāšanā un uzdot viņiem jautājumus. Parasti pusēm tiesvedībā, kurā obligāta ir advokāta pārstāvība, ir atļauts tikai iesniegt lieciniekam uzdodamos jautājumus, bet juridiskais pārstāvis jautājumus lieciniekam var uzdot tieši (397. pants).

Noteikumi par liecinieka iztaujāšanu attiecas uz liecinieku-ekspertu sniegtajām liecībām un uz pušu liecībām (402. un 451. pants).

Dokumenti

Principā dokumentārus pierādījumus iesniedz dokumentu veidā. Ja pusei, kas sniedz pierādījumu, nav attiecīgā dokumenta, bet šis dokuments ir otras vai trešās puses īpašumā, puse, kas sniedz pierādījumu, var pieprasīt, lai otra vai trešā puse šo dokumentu uzrāda tiesā (Civilprocesa kodeksa 421. un 428. pants). Pienākums uzrādīt dokumentus ir civiltiesiska prasība, un to piemēro, ja personai, kura sniedz pierādījumu, ir tiesības pieprasīt, lai otra puse vai trešā persona iesniedz vai uzrāda kādu dokumentu (422. pants). Šis pienākums jāpamato ar *prima facie* pamatojumu (424. panta 5. punkta otrais teikums). Rakstiski ekspertu atzinumi vai slēdzieni ir dokumenti Civilprocesa kodeksa nozīmē.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Principā nē. Visi pierādījumi ir līdzvērtīgi. Saskaņā ar principu, ka tiesa pierādījumus var brīvi novērtēt, atbilstīgi Civilprocesa kodeksa 286. pantam visiem pierādījumiem ir vienāds statuss. Tiesas novērtējuma pamatā ir visi iegūtie pierādījumi. Tiesnešiem tikai īpašos gadījumos ir jāievēro saistoši noteikumi par pierādījumiem, piemēram, noteikumi par tiesvedības protokola (Civilprocesa kodeksa 165. pants), sprieduma (314. pants) vai citu dokumentu (415.–418. pants) pierādījuma spēku.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē, Civilprocesa kodekss principā neparedz, ka konkrētu faktu pierādīšanai obligāti jāizmanto konkrēta veida pierādījumi.

Tomēr dažāda veida procesos ir izņēmumi. Tiesvedībās, kas saistītas ar apliecināšiem dokumentiem un pārvedu

vekselēm, pierādījumus par faktiem, kas ir prasības pamatā, var iesniegt tikai dokumentu veidā, un visus pārējos pierādījumus par faktiem — tikai dokumentu veidā vai iztaujājot puses (Civilprocesa kodeksa 592. pants un nākamie panti).

Dažās tiesvedībās, kas saistītas ar padziļinātu iejaukšanos pamattiesībās, likums paredz, ka obligāti jāsaņem eksperta atzinums, piemēram, pirms aizbildņa iecelšanas vai pirms piespiedu saistību pasākuma (Likuma par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedībā 280. un 312. pants).

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Visiem lieciniekiem, uz kuriem attiecas Vācijas tiesu jurisdikcija un kas ir pienācīgi izsaukti uz tiesu, ir jāpiedalās tiesas sēdē, jāliecina un jānodod zvērests.

Liecinieka pienākums ir arī pārbaudīt savas zināšanas, balstoties uz dokumentiem, un atsaukt atmiņā attiecīgos notikumus (Civilprocesa kodeksa 378. pants). Lieciniekiem nav pienākuma pārbaudīt faktus, par kuriem viņi nav informēti.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Civilprocesa kodeksā ir nošķirtas liecinieku tiesības klusēt personisku apsvērumu dēļ (Civilprocesa kodeksa 383. pants) un būtisku apsvērumu dēļ (384. pants). Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 383. pantu lieciniekam ir tiesības atteikties sniegt liecību, ja tā pamatā ir liecinieka ģimenesiskas saites vai profesionāls pienākums. Šādas tiesības paredzētas, lai izvairītos no interešu konfliktiem.

Liecinieku tiesības klusēt personisku apsvērumu dēļ attiecas uz saderinātajiem (1. apakšpunkts), laulātajiem (2. apakšpunkts) un kopdzīves partneriem (2.a apakšpunkts) un ir spēkā laulības vai kopdzīves laikā un arī pēc tās. Jebkurai personai, kura ir vai ir bijusi tieši saistīta ar kādu pusi (asinsradniecībā vai laulībā) vai kura ir vai ir bijusi līdz pat trešās pakāpes sānlīnijas radnieks, vai kura laulībā ir vai ir bijusi līdz pat otrās pakāpes sānlīnijas radnieks, arī nav pienākuma sniegt liecību (3. apakšpunkts). Sānlīnijas radniecība nozīmē, ka persona nav tiešs radnieks kādai pusei, bet šī persona un attiecīgā puse ir tieši kādas trešās personas radnieki. Asinsradniecības pakāpi vai radniecības pakāpi laulības ceļā aprēķina, ņemot vērā katru jaunu dzimšanu.

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 383. panta 1. punkta 4. apakšpunktu administratīvajiem darbiniekiem, personām, kuras ir bijušas profesionāli iesaistītas periodisko izdevumu vai radio un televīzijas pārraižu sagatavošanā, producēšanā vai izplatīšanā (5. apakšpunkts), un personām, kurām amata vai profesijas dēļ ir uzticēta informācija, kas nav izpaužama tās specifiskas dēļ vai juridisku iemeslu dēļ (6. apakšpunkts), arī nav pienākuma sniegt liecību.

Liecinieka tiesības atteikties sniegt liecību profesionālu iemeslu dēļ attiecas uz visu lieciniekam zināmo iepriekš minēto informāciju, kuru viņš uzzinājis sava amata dēļ.

Turpretī liecinieka tiesības nesniegt liecību saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 384. pantu ir paredzētas, lai lieciniekus pasargātu no nelabvēlīgām sekām saistībā ar pienākumu liecināt. Tas sniedz viņiem tikai tiesības neatbildēt uz konkrētiem jautājumiem, bet ne tiesības vispār atteikties liecināt.

Tiesības neliecināt saskaņā ar 384. pantu ir spēkā, ja atbilde uz jautājumu radītu tiešu finansiālu kaitējumu lieciniekam vai personai, kurai ir radniecības attiecības, kas uzskaitītas Kodeksa 383. pantā (1. apakšpunkts), vai tiktu aizskarts šīs personas gods un cieņa, vai tas radītu tai kriminālvajāšanas vai administratīvas vajāšanas risku (2. apakšpunkts). Tāpat liecinieki var neatbildēt uz jautājumiem, ja atbildē būtu jāatklāj komercnoslēpums (3. apakšpunkts).

Civilprocesa kodeksa 385. pantā ir paredzēti vairāki izņēmumi attiecībā uz liecinieku tiesībām neliecināt, kas aprakstītas iepriekš. Īpaši svarīgs šajā ziņā ir 385. panta 2. punkts, ar kuru administratīvos darbiniekus un personas, kurām nav jāliecina saskaņā ar materiālajām tiesībām atbilstīgi 383. panta 1. punkta 6. apakšpunktam, atbrīvo no pienākuma klusēt un tādējādi atjauno to pienākumu liecināt.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību

piespiedu kārtā?

Jā. Ja liecinieks, kurš ir pareizi izsaukts uz tiesas sēdi, uz to neierodas, tiesa piemēros administratīvu sodu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 380. panta 1. punktu, un gadījumā, ja tas netiks samaksāts, tiesa piemēros brīvības atņemšanas sodu. Naudas sods ir no 5 EUR līdz 1000 EUR (Kriminālkodeksa ievadakta (*Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch*) 6. panta 1. punkts), un brīvības atņemšana var ilgt no vienas dienas līdz sešām nedēļām (minētā akta 6. panta 2. punkts). Lieciniekiem ir jāsedz arī izdevumi, kas radušies viņu neierašanās dēļ.

Liecinieku, kurš neierodas uz sēdi otro reizi, var atvest uz to piespiedu kārtā saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 380. panta 2. punktu, kā arī viņam var piemērot administratīvu sodu. Minētie pasākumi netiks piemēroti, ja liecinieks laikus sniedz pamatotus neierašanās iemeslus. Ja šādi iemesli laikus netiek saņemti, lieciniekam būs jāpierāda, ka viņš nebija atbildīgs par kavēšanos (Civilprocesa kodeksa 381. pants).

Ja liecinieks atsakās liecināt vai dot zvērestu, neuzrādot attaisnojošu iemeslu, vai uzrāda iemeslu, kas netiek atzīts par būtisku, pret viņu var veikt tādus pašus pasākumus kā pret liecinieku, kurš neierodas uz tiesas sēdi un nesniedz attaisnojošus iemeslus, kā minēts Civilprocesa kodeksa 390. panta 1. punktā. Ja liecinieks atsakās liecināt otro reizi, viņu uz iesnieguma pamata var aizturēt, lai viņš būtu spiests liecināt, bet viņu var aizturēt tikai uz attiecīgās tiesvedības laiku (Civilprocesa kodeksa 390. panta 2. punkts).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Nē, parasti nav noteikumu, kas liegtu kādam būt par liecinieku. Par liecinieku var būt ikviena persona, kas ir sasniegusi zināmu briedumu, lai izdarītu faktiskus novērojumus, saprastu jautājumus par novērojumiem un atbildētu uz šiem jautājumiem, neatkarīgi no personas vecuma vai spējas slēgt tiesiskus darījumus.

Nav īpašu noteikumu par personām, kas ir iepriekš sodītas par nepareizu apgalvojumu vai nepatiesas liecības apzinātu sniegšanu.

Tomēr persona nevar būt par liecinieku, ja tā ir tieši iesaistīta procesā kā puse vai kā puses likumīgais pārstāvis. Tomēr ir spēkā izņēmums attiecībā uz apvienotām pusēm, kuras var liecināt par faktiem, kas ir saistīti tikai ar citu apvienoto pusi. Atsevišķos gadījumos pārstāvis var būt liecinieks, ja iztaujāšanas priekšmets nav saistīts ar pārstāvību tiesā. Oficiālais pārstāvis var, piemēram, sniegt liecību par faktiem, kas nav saistīti ar viņa pienākumiem procesā, kurā viņa pārstāvētā persona ir kāda no pusēm.

Laiks, kurā kādai personai jābūt tiesībspējīgai liecināt, vienmēr ir laiks, kurā šī persona tiks uzklusīta tiesā.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Lieciniekus iztaujā tiesnesis vai tiesneši. Liecinieka iztaujāšanu var uzticēt arī kādam no tiesas sastāva locekļiem vai citai tiesai, jo īpaši ja jau pašā sākumā var pieņemt, ka tiesa spēs pienācīgi novērtēt pierādījumu rezultātus pat bez pierādījumu iegūšanas procesa tiešas ietekmes.

Katrs liecinieks tiek uzklusīts atsevišķi, un tas nevar notikt tā liecinieka klātbūtnē, kurš tiks uzklusīts pēc tam (Civilprocesa kodeksa 394. panta 1. punkts). Lieciniekus, kuru liecības ir pretrunā viena otrai, var uzklusīt kopā (394. panta 2. punkts).

Pusēm ir tiesības piedalīties liecinieku iztaujāšanā un uzdot viņiem jautājumus. Parasti pusēm tiesvedībā, kurā obligāta ir advokāta pārstāvība, ir atļauts tikai iesniegt lieciniekam uzdodamos jautājumus, bet juridiskais pārstāvis jautājumus lieciniekam var uzdot tieši (397. pants).

Lieciniekus var uzklusīt, izmantojot videokonferenci, ja tiesa to atļauj, pamatojoties uz pieteikumu, ko iesniegusi (tikai) viena no pusēm (Civilprocesa kodeksa 128.a panta 2. punkts).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Principā nav tādu tiesību aktu, kas aizliedz tiesai ņemt vērā konkrētus pierādījumus civiltiesvedībā. Vienīgais izņēmums ir tāds, ka tiesa nevar ņemt vērā spriedumus, kas ir svītroti vai tiks svītroti no Federālā centrālā reģistra (Federālā centrālā reģistra likuma (*Bundeszentralregistergesetz*) 51. pants).

Tomēr saskaņā ar Federālās Konstitucionālās tiesas (*Bundesverfassungsgericht*) judikatūru tiesai var aizliegt civiltiesvedībā ņemt vērā pierādījumus, ja tādējādi notiktu nelikumīga iejaukšanās ar konstitūciju aizsargātajās tās puses pamattiesībās, kura apstrīd pierādījumus, jo īpaši tiesībās uz cilvēka cieņu un vispārējās personiskajās tiesībās, ja vien tas nav pamatoti izņēmuma kārtā. Ir nepieciešams izsvērt ieguvumus un intereses, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus.

Saskaņā ar šo judikatūru tiesa, piemēram, nevar pieņemt pierādījumus, kas iegūti ar slēptām skaņas ierakstīšanas ierīcēm, izmantojot sīkus pārraidītājus, peilēšanas mikrofonus vai iekšējās saziņas iekārtas, ar kurām var noklausīties sarunas, kā arī izmantot nelikumīgi iegūtu privātu informāciju, piemēram, dienasgrāmatas vai privātas vēstules.

Tomēr visos minētajos gadījumos katrā no tiem var tikt nolemts, ka izņēmuma kārtā ir jāņem vērā pretējās puses tiesības, kas var būt par pamatu nelikumīgi iegūtu pierādījumu pieņemšanai, ja šādi netiek ietekmēta privātās dzīves neaizskaramība.

Jautājums par to, vai pierādījums ir jānoraida kāda procesuāla noteikuma pārkāpuma dēļ, saistībā ar katru noteikumu ir jāizvērtē atsevišķi. Trūkumus, kas ietekmē tiesas procesu un tiesas sēdes norisi, var novērst saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 295. panta 1. punktu. Konkrētas puses iztaujāšana liecinieka statusā, piemēram, ir procesuāls trūkums, kuru var novērst, proti, šādus pierādījumus var izmantot, ja puses atsakās no šāda noteikuma piemērošanas vai ja tās šādas kļūdas gadījumā nav cēlušas iebildumus līdz nākamās sēdes beigām. Arī to, ka lieciniekam nav sniegta informācija par tiesībām atteikties sniegt liecību, var novērst saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 295. panta 1. punktu.

Tomēr no noteikumu ievērošanas sabiedrības interesēs nevar atteikties (295. panta 2. punkts). Kā piemērus var minēt visus jautājumus, kurus tiesa ierosina apsvērt pēc savas ierosmes, piemēram, tiesas procesa prasības, pārsūdzības pieņemšana vai tiesneša noraidīšana.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Kā jau minēts 2.4. punktā, puses liecību zināmos apstākļos var pieņemt kā pierādījumu. Šāda pierādījuma vērtības noteikšana ir tiesas ziņā (Civilprocesa kodeksa 286. pants).

4 Vai šī dalībvalsts saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu ir norādījusi citas iestādes, kas ir kompetentas iegūt pierādījumus tiesvedības civillietās vai komercietās nolūkiem atbilstoši regulai? Ja ir, kādās tiesvedībās tās ir kompetentas iegūt pierādījumus? Vai tās var tikai pieprasīt pierādījumu iegūšanu vai arī palīdzēt pierādījumu iegūšanā, pamatojoties uz citas dalībvalsts pieprasījumu? Skatīt arī paziņošanu saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu

Nē.

Lapa atjaunināta: 22/12/2025

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.